

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky – Věznice Bělušice**, se sídlem Bělušice 66, Bečov u Mostu, proti rozhodnutí ředitele žalované ze dne 14. 8. 2018, č. j. VS-12289-11/ČJ-2018-801840, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 10. 2018, č. j. 15 A 169/2018 - 12,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce se žalobou podanou Krajskému soudu v Ústí nad Labem domáhal zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalované. Krajský soud v záhlaví uvedeným usnesením zamítl návrh žalobce na ustanovení zástupce.

[2] Dospěl totiž k závěru, že žalobce sice splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků (ostatně byl usnesením krajského soudu ze dne 24. 9. 2018, č. j. 15 A 169/2018 – 10, od soudních poplatků v plném rozsahu osvobozen), ale ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. Žaloba je totiž sepsána kvalifikovaně, jak vyžaduje § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 s. ř. s., řádně v ní vylíčil skutkové okolnosti případu a označil důvody, ve kterých spatřuje vadnost žalobou napadeného rozhodnutí. Tomu ostatně odpovídá skutečnost, že žalobce disponuje právnickým vzděláním a donedávna vykonával mnohaletou advokátní praxi. Žalobce bezproblémově komunikuje se soudem a jednotlivá podání si vyhotovuje či vyplňuje sám.

[3] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl uvedené usnesení krajského soudu kasační stížností, v níž uvedl, že byl nezákonně odsouzen a ve výkonu trestu odnětí svobody nemá na rozdíl od žalované k dispozici tým právníků, aktuální judikaturu i příslušnou odbornou literaturu, což jej staví do velice nevýhodné pozice. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení krajského soudu zrušil, přiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a ustanovil mu pro řízení o kasační stížnosti zástupce z řad advokátů.

[4] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

II. Posouzení kasační stížnosti

[5] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. S ohledem na usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, podle něhož v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také usnesení o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek, netrval Nejvyšší správní soud na podmínce zastoupení. Samostatné rozhodování o neustanovení advokáta v řízení o kasační stížnosti by bylo pouhým formalismem, za situace, kdy zastoupení stěžovatele není třeba, kasační stížnost je bezvadná a předmětem řízení o kasační stížnosti je právě tato otázka potřebnosti ustanovení zástupce. Stěžovatel byl usnesením krajského soudu ze dne 24. 9. 2018, č. j. 15 A 169/2018 – 10, v plném rozsahu osvobozen od soudních poplatků, přičemž osvobození přiznané v řízení před krajským soudem se podle § 36 odst. 3 s. ř. s. vztahuje i na řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto nerozhodoval o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků.

[6] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud k věci samé nejprve uvádí, že v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): 1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh na zahájení řízení není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek NSS ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[9] Spornou v posuzované věci je otázka, zda byla v případě stěžovatele v řízení před krajským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[10] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 - 34, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 - 62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14). Za hlavní kritérium je přitom pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení považován návrh (žaloba) a jeho obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudky NSS ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[11] Krajský soud se v právě projednávané věci uvedenými kritérii pro posouzení naplnění podmínky, zda bylo ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, dostatečně zabýval. Z napadeného usnesení vyplývá, že zvážil zejména formální i obsahovou úroveň žaloby a osobnostní poměry stěžovatele. Dospěl přitom k závěru, že se stěžovatel v posuzované problematice i v soudním řízení orientuje, a nemělo by mu tedy nic bránit v řádném výkonu procesních úkonů a plnohodnotné účasti na nich, aniž by bylo nepřípustně omezeno jeho právo napadat rozhodnutí žalované.

[12] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s posouzením krajského soudu a přisvědčuje rovněž jeho závěru, že stěžovatel nesplňoval k ustanovení zástupce pro řízení o žalobě podmínku nezbytnosti k ochraně jeho práv. Pouze pro úplnost dodává, že stěžovatel je českým občanem ovládajícím český jazyk, byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i obsahové stránce a svou schopnost orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností, aby se bránil proti shora označenému usnesení.

[13] Uvedený závěr platí i přesto, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, což by za jiných okolností svědčilo ustanovení advokáta pro hájení jeho práv. Kasační soud však, jak výše uvedeno, přihlédl k celkovému vyznění žaloby, na základě které lze učinit závěr, že se stěžovatel v problematice dobře orientuje a je schopen svá práva v soudním řízení aktivně uplatňovat.

[14] Krajský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

III. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[15] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. října 2018

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu